

Kroppsbehandlingar

Åtgärder för ett stärkt konsumentskydd

Betänkande av Skönhetsutredningen

Stockholm 2015

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2015:100

Till statsrådet Gabriel Wikström

Regeringen beslutade den 24 april 2014 att tillkalla en särskild utredare för att stärka skyddet för den enskilde vid behandlingar och ingrepp som kräver medicinsk kunskap och erfarenhet eller kan innebära betydande hälsorisker, men som inte är hälso- och sjukvård eller tandvård. I uppdraget ingår att ta ställning till vilka ändringar som krävs för att säkerställa att den enskilde ges en god och säker behandling samt ett tillräckligt konsumentskydd. Beslut om direktiv för utredningen togs samtidigt (dir. 2014:61, bilaga 1).

Specialistläkaren Eva Nilsson Bågenholm förordnades den 15 maj 2014 till särskild utredare. Som sekreterare förordnades den 1 september 2014 juristen Åsa Dahlström och departementssekreteraren Johanna Hedström.

Som sakkunniga i utredningen förordnade regeringen den 5 februari 2015 departementssekreteraren Linda Hindberg och kansli- rådet Rebecca Heinemann.

Som experter i utredningen förordnade regeringen den 5 februari 2015 juristen Anders Alexandersson, juristen Tesi Aschan, legitimerade tandläkaren Peter Franzén, ordföranden Carina Gamborg, utredaren Johan Gulliksson, ordföranden Annika Joensuu, handläggaren Olle Olsson, legitimerade läkaren Ulf Samuelsson, legitimerade tandläkaren Catarina Wallman samt enhetschefen Susanne Zakrisson. Juristen Maria Wiezell förordnades av regeringen som expert den 23 februari 2015.

Utredningen har antagit namnet Skönhetsutredningen.

Utredningen överlämnar härmed sitt betänkande Kroppsbehand- lingar – Åtgärder för ett stärkt konsumentskydd (SOU 2015:100).

Uppdraget är härmed slutfört.

Eva Nilsson Bågenholm

/Åsa Dahlström
Johanna Hedström

Innehåll

Sammanfattning	15
Summary	23
1 Författningsförslag	31
1.1 Förslag till lag om kroppsbehandlingar	31
2 Utredarens reflektion	41
3 Uppdraget	45
3.1 Stärka skyddet för den enskilde	45
3.2 Utredningens arbete	46
3.3 Betänkandets disposition.....	47
4 Utgångspunkter och avgränsningar	49
4.1 Inledning.....	49
4.2 Begrepp och definitioner	50
4.2.1 Den enskilde	50
4.2.2 Medicinsk kunskap och erfarenhet.....	50
4.2.3 Betydande hälsorisker	52
4.2.4 Hälso- och sjukvård	54
4.2.5 Särskilt om ögonsjukvård.....	56
4.2.6 Särskilt om tandvård.....	57
4.2.7 Hälsoskydd	58
4.3 Utredningens avgränsningar	58

4.4	Problembild.....	59
4.4.1	Bristfälligt regelverk.....	59
4.4.2	Brister i verksamheten	62
4.4.3	Brister i kunskap och kompetens.....	63
4.4.4	Bristfälligt ansvarstagande	65
4.4.5	Slutsats	66
4.5	Utredningens överväganden	66
4.5.1	Ingen ändring av gällande regelverk.....	66
4.5.2	En lag som reglerar kroppsbehandlingar som görs i syfte att förändra utseendet	66
4.5.3	Två olika lagar.....	67
4.5.4	Utökning av konsumenttjänstlagen.....	68
4.5.5	Utökning av begreppet hälso- och sjukvård.....	68
4.5.6	Invänta standardisering.....	69
4.5.7	Certifiering under ackreditering	70
4.5.8	Information	71
5	Skönhetsidealens betydelse	73
5.1	Skönhetsideal i historien – biologi, sociokulturella influenser och åtgärder.....	74
6	Tidigare förslag om rättslig reglering	81
6.1	Inledning.....	81
6.2	Socialstyrelsens uppdrag att se över angränsande lagstiftning till hälso- och sjukvårdens område.....	81
6.2.1	Förslag om en speciallagstiftning.....	82
6.3	Socialstyrelsens förslag om rättslig reglering.....	84
6.3.1	Estetiska behandlingar föreslogs inbegripas i hälso- och sjukvårdslagstiftningen.....	84
7	Utblick i omvärlden.....	87
7.1	Inledning.....	87
7.2	Efterfrågan på skönhetsbehandlingar ökar runtom i världen	87
7.2.1	Olika fokusområde för regleringar	88

7.3	Danmark.....	89
7.3.1	Kosmetiska behandlingar.....	89
7.3.2	Tatuering m.m.	91
7.3.3	Ingen utvärdering av regleringen.....	91
7.4	Storbritannien	91
7.4.1	Förslag om standards, krav på kompetens, register m.m.	92
7.5	Europeisk standardisering av kroppsbehandlingar	95
7.5.1	Standard för tjänster för estetiska kirurgiska ingrepp.....	95
7.5.2	Standard för tjänster för medicinska estetiska ingrepp.....	95
7.5.3	Standard för tjänster för skönhetsalonger.....	96
7.5.4	Standard för tjänster för tatuering.....	96
7.6	Professionella organisationer och andra branschinitiativ	96
7.6.1	Sveriges Hudterapeuters Riksorganisation.....	96
7.6.2	Sveriges Registrerade Tatuerare.....	97
7.6.3	Svensk förening för Estetisk plastikkirurgi	98
7.6.4	Svensk Plastik Estetisk Sjuksköterske Organisation	98
7.6.5	Andra branschinitiativ.....	99
8	Undersökningar	101
8.1	Inledning.....	101
8.2	Samlad statistik saknas för kroppsbehandlingar	101
8.2.1	Statistik från branschorganisationerna.....	102
8.3	Undersökningar	103
8.3.1	Allmänhetens inställning till och erfarenheter av kroppsbehandlingar	103
8.3.2	Kommunernas erfarenhet av yrkesmässig, hygienisk verksamhet	106
8.3.3	Den offentliga sjukvårdens erfarenheter av vårdbesök till följd av komplikation vid kroppsbehandling	110
8.3.4	Frågor om statistik, komplikationer och bakomliggande kroppsbehandling.....	111

8.4	Avslutande kommentar.....	114
9	Gällande rätt	115
9.1	Inledning.....	115
9.2	Grundlagen	115
9.2.1	Regeringsformen.....	115
9.3	Hälso- och sjukvårdslagstiftningen.....	116
9.3.1	Hälso- och sjukvårdslag.....	116
9.3.2	Tandvårdslag.....	117
9.3.3	Lag om statligt tandvårdsstöd	118
9.3.4	Patientsäkerhetslag.....	118
9.3.5	Patientdatalag.....	119
9.3.6	Lag om hälsodataregister	119
9.3.7	Patientlag	119
9.3.8	Patientskadelag.....	120
9.3.9	Lag om patientnämndsverksamhet	120
9.3.10	Lag om omskärelse av pojkar	121
9.4	Miljöskyddslagstiftningen.....	121
9.4.1	Miljöbalk.....	121
9.4.2	Miljötillsynsförordning	125
9.4.3	Förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd	126
9.4.4	Förordning om verksamhetsutövares egenkontroll	127
9.4.5	Socialstyrelsens allmänna råd om yrkesmässig hygienisk verksamhet.....	127
9.4.6	Förordning om miljöstraffavgifter.....	128
9.5	Konsumentskyddslagstiftningen.....	128
9.5.1	Konsumenttjänstlag.....	128
9.5.2	Lag om alternativ tvistlösning i konsumentförhållanden.....	131
9.5.3	Lag om avtalsvillkor i konsumentförhållanden...	132
9.5.4	Marknadsföringslag.....	132
9.5.5	Förordning om en upplysningstjänst för konsumenter.....	133
9.5.6	Produktsäkerhetslag.....	133

9.6	Övrig lagstiftning.....	134
9.6.1	Kommunallag.....	134
9.6.2	Personuppgiftslag	135
9.6.3	Offentlighets- och sekretesslag	136
9.6.4	Lag om förbud mot könsstympning	137
9.6.5	Brottsbalk.....	137
9.6.6	Smittskyddslag.....	137
9.6.7	Lag om medicintekniska produkter	137
9.6.8	Strålskyddslag	138
9.6.9	Läkemedelslag.....	139
9.6.10	Förordning om kosmetiska produkter.....	139
9.6.11	Förordning om tatueringsfärger.....	140
9.6.12	Lag om tjänster på den inre marknaden	140
9.6.13	Skadeståndslag	142
9.6.14	Socialtjänstlag	142
9.6.15	Föräldrabalk	143
9.6.16	Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter.....	144
10	Författningskommentar	145
10.1	Förslag till lag om kroppsbehandlingar	145
10.1.1	Bakgrund.....	145
10.1.2	Lagens tillämpningsområde	149
10.1.3	Kroppsbehandlingar som omfattas av lagen	159
10.1.4	Kroppsbehandlingar som faller utanför lagens tillämpningsområde.....	166
10.1.5	Kirurgiska ingrepp och injektioner	167
10.1.6	Krav på verksamheten	170
10.1.7	Behandlingen	186
10.1.8	Informationshantering.....	195
10.1.9	Klagomål	201
10.1.10	Tillsyn.....	203
10.1.11	Register	207
10.1.12	Samverkan	211
10.1.13	Överklagande.....	212
10.1.14	Straffbestämmelser	212
10.2	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	213

11	En informationstjänst om kroppsbehandlingar.....	215
11.1	Informationstjänst i syfte att öka konsumentens möjlighet att göra väl avvägda val vid en kroppsbehandling	215
11.1.1	Konsumenttjänster som kan innebära betydande hälsorisker	216
11.1.2	Svårt att nå konsument med förköpsinformation.....	217
11.2	Konsumentens stöd i dag.....	218
11.2.1	Konsumentverkets myndighetsuppdrag.....	218
11.3	Konsumenters olika informationsbehov.....	219
11.3.1	Konsumenter i olika situationer i köpprocessen.....	220
11.3.2	Vilken målgrupp av konsumenter ska informationstjänsten vända sig till?	220
11.3.3	Konsument i en sårbar köpsituation.....	221
11.3.4	Konsumentens livsfaser påverkar köpet.....	222
11.4	En nationell informationstjänst.....	225
11.4.1	Informationstjänstens grundläggande struktur ..	226
11.4.2	Exempel på användbara funktioner.....	229
11.4.3	Exempel på informationstjänster	230
11.5	Konsumentverket bör vara ansvarig myndighet för informationstjänsten	231
11.5.1	Konsumentverkets informationsansvar om konsumentens rättigheter och skyldigheter.....	232
11.6	Förstudie för att analysera målgruppernas behov	232
11.7	Samarbetet bör förtydligas i myndigheternas respektiveinstruktioner	233
11.7.1	Gemensamt ansvar och aktivt deltagande.....	234

12	Åldersgräns vid kroppsbehandling	237
12.1	Inledning.....	237
12.2	Ingen generell åldersgräns föreslås	237
12.2.1	Konsekvenser av om en generell åldersgräns införs	238
12.3	Åldersgränser för kroppsbehandlingar i dag	239
12.3.1	Kroppsbehandlingar på barn förekommer	239
12.3.2	Branschorganisationer rekommenderar åldersgränser	240
12.4	Barnets skydd i gällande regler.....	241
12.4.1	Föräldrabal	242
12.4.2	Barnkonventionen	243
12.4.3	Socialtjänstlag	244
12.5	Sammanfattande kommentar	244
12.5.1	Utredningens förslag stärker skyddet för barn som vill göra en kroppsbehandling.....	245
12.6	Uppföljning av utvecklingen rekommenderas	246
12.6.1	Åldersgränser i andra sammanhang.....	246
12.6.2	Särskilt riskfyllda behandlingar för barn ur ett medicinskt perspektiv	248
12.6.3	Risk för att ingrepp utförs mot barns vilja till följd av kulturella sedvänjor.....	248
13	Försäkringsskydd.....	249
13.1.1	Inledning.....	249
13.1.2	Utredningens ställningstagande	249
13.1.3	Hälso- och sjukvård	249
13.1.4	Kroppsbehandlingar med syfte att förändra utseendet	250
14	Konsekvenser av införandet av lag om kroppsbehandlingar	253
14.1	Konsekvenser enligt kommittéförordningen.....	253
14.1.1	Konsekvenser för staten, kommunerna och landstingen samt förslag på finansiering	253

14.1.2	Konsekvenser för enskilda.....	262
14.1.3	Samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt.....	262
14.1.4	Påverkan på den kommunala självstyrelsen.....	262
14.1.5	Påverkan på brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet	263
14.1.6	Påverkan på sysselsättningen och offentlig service i olika delar av landet	263
14.1.7	Konsekvenser för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag.....	263
14.1.8	Konsekvenser på jämställdhet mellan kvinnor och män.....	263
14.1.9	Påverkan på möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen	264
14.2	Konsekvenser enligt 6 § förordning om konsekvensutredning vid regelgivning.....	264
14.2.1	Problemet	264
14.2.2	Alternativa lösningar för det man vill uppnå och effekter om någon reglering inte kommer till stånd	266
14.2.3	Lösningen på problemet	267
14.2.4	Vilka berörs av regleringen.....	269
14.2.5	Bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på	270
14.2.6	Förslaget i förhållande till EU-rätten	270
14.2.7	Särskild hänsyn för tidpunkten för ikraftträdande respektive speciella informationsinsatser	272
14.3	Konsekvenser enligt 7 § förordning om konsekvensutredning vid regelgivning.....	272
14.3.1	Antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen.....	272
14.3.2	Tidsåtgång som regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader, ...	274

14.3.3	Vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen	275
14.3.4	Kan regleringen påverka konkurrensförhållandena för företagen	276
14.3.5	Kan regleringen i andra avseenden komma att påverka företagen.....	277
14.3.6	Behöver särskild hänsyn tas till små företag vid reglernas utformning.....	277
14.4	Konsekvenser enligt kommittédirektivet.....	277
14.4.1	Förslaget i förhållande till Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.....	277
15	Konsekvensanalys av en informationstjänst för kroppsbehandlingar	279
15.1	Inledning.....	279
15.2	Oberoende information stärker skyddet för den enskilde.....	280
15.2.1	Konsumentens förutsättningar behöver förbättras.....	280
15.3	Uppdraget om en webbaserad informationstjänst.....	282
15.3.1	Utveckling och förvaltning av informationstjänsten	283
15.3.2	Ändring i myndigheternas instruktioner	284
15.4	Statsfinansiella konsekvenser	285
15.4.1	Ökat anslag till Konsumentverket.....	286
15.4.2	Exempel på kostnader för förstudie och personal	288
15.4.3	Exempel på kostnader för marknadsföring.....	292
15.4.4	Sammanfattande kommentar	293
15.5	Övriga samhällsekonomiska konsekvenser	293
15.5.1	Exempel på kostnader som komplikationer kan medföra	294

15.6	Andra konsekvenser av förslaget.....	295
15.6.1	Konsekvenser för kommunerna.....	295
15.6.2	Konsekvenser för verksamheter som erbjuder kroppsbehandling.....	296
15.6.3	Konsekvenser i förhållande till Förenta Nationernas Barnkonvention.....	296
15.6.4	Konsekvenser för brottsligheten.....	296
15.6.5	Konsekvenser för jämställdheten.....	297
15.6.6	Konsekvenser för integrationen.....	297
15.7	Genomförande.....	297

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv 2014:61.....	299
Bilaga 2	Frågor till allmänheten.....	315
Bilaga 3	Frågor till kommuner.....	317
Bilaga 4	Frågor till sjukhus	319

Sammanfattning

Kroppsbehandlingar med syfte att förändra utseendet är en konsumenttjänst som kan innebära en betydande hälsorisk. Marknaden för dessa behandlingar är i dag delvis oreglerad, vilket gör att det finns allvarliga brister i förutsättningarna för konsumenten att genomgå en säker behandling. Uppdraget för utredningen är att ta ställning till vilka ändringar som krävs för att säkerställa att den enskilde ges en god och säker behandling samt ett tillräckligt konsumentskydd. I syfte att stärka skyddet för den enskilde vid kroppsbehandling som kan innebära en betydande hälsorisk föreslår utredningen:

- en ny lag gällande kroppsbehandlingar som syftar till att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk,
- en nationell, webbaserad informationstjänst med oberoende information om kroppsbehandlingar som syftar till att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk.

Kroppsbehandlingar som syftar till att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk, innefattar ett brett och diversifierat spektra av olika aktörer, behandlingar och regelverk.

Det saknas i dag en samlad reglering för under vilka förutsättningar dessa kroppsbehandlingar får genomföras. Flera myndigheter har olika tillsynsansvar och det råder vissa oklarheter om var ansvaret börjar respektive upphör. Bristen på statistik gör det svårt att fastställa antal verksamheter, förekomsten av olika behandlingar, eventuella komplikationer och marknadens utveckling. Vidare finns det inga särskilda krav på näringsidkaren om informationsskyldighet, försäkring eller vilken kompetens som krävs för att utföra olika kroppsbehandlingar.

Det brister också i förutsättningarna för att konsumenten ska kunna göra ett aktivt och medvetet val, eftersom det saknas lättillgänglig, samlad och oberoende information om vilken reglering som gäller, vad det innebär att genomgå en kroppsbehandling samt vilka risker den kan medföra. På den konkurrenskraftiga marknaden av kroppsbehandlingar kan det som konsument dessutom vara svårt att urskilja vilken information som är väsentlig för given behandling.

Utgångspunkter

Utredningens förslag omfattar *kroppsbehandlingar i syfte att förändra utseendet och som kan medföra en betydande hälsorisk*. Att en kroppsbehandling kan medföra en betydande hälsorisk innebär att den kan överföra smitta, ge svåra skador, leda till svåra sjukdomar eller ge bestående men. Vidare bedömer utredningen att kroppsbehandlingar är en *konsumenttjänst* vilket innebär att de konsumentskyddande reglerna gäller.

Utredningen vill klargöra att de kroppsbehandlingar som avses *inte* faller inom hälso- och sjukvårdens regelverk eftersom syftet med kroppsbehandlingar generellt sett inte handlar om att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. De ingår därför inte i hälso- och sjukvårdsdefinitionen. Vissa kroppsbehandlingar genomförs visserligen inom ramen för hälso- och sjukvård, men det handlar då om medicinskt indikerade eller rekonstruktiva behandlingar. Denna typ av behandlingar ingår inte i utredningens uppdrag.

Förslag om en ny lag om kroppsbehandlingar som syftar till att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk

Förutsättningarna för att den enskilde ges en god och säker behandling ökar med en ny konsumentskyddslag. Syftet med lagen är att stärka konsumentens skydd genom högre krav på näringsidkare. Utredningen vill betona att kroppsbehandlingar med syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk är en konsumenttjänst, inte hälso- och sjukvård. Med ett tydligt regelverk får samhället också ökad kontroll över aktuella verksamheter. Med lagstiftade regler blir det även lättare för

konsumenten att hävda sina rättigheter vid en eventuell tvist med näringsidkaren.

Lagens tillämpningsområde och innehåll

Utredningen föreslår att lagen gäller kroppsbehandlingar med syfte att förändra utseendet som inte utgör hälso- och sjukvård och som en näringsidkare utför på en konsument. Vidare ska lagen endast gälla kroppsbehandlingar som är förenade med en betydande hälsorisk. Exempel på behandlingar som omfattas av lagen är kirurgiska ingrepp, injektioner, tatuering, piercing, laser, IPL och hudslipning.

Lagförslaget innehåller bestämmelser om verksamheten (t.ex. tillstånd, säkerhetsarbete och personal), behandlingen (t.ex. information, samtycke, medgivande och hälsodeklaration), dokumentation (t.ex. informationshantering, dokumentationsskyldighet och konsumentens rättighet), klagomål (vart konsumenten kan vända sig), tillsyn (t.ex. behörig tillsynsmyndighet och dess befogenheter samt registerhållning), samverkan mellan myndigheter samt straff.

Utmärkande för den nya lagen är förslagen om att:

- avgränsa vissa behandlingar till särskilda yrkesgrupper,
- införa tillståndsplikt för de verksamheter som erbjuder kroppsbehandling i syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk,
- utse kommunen och Inspektionen för vård och omsorg (IVO) till behöriga tillsynsmyndigheter,
- upprätta ett nationellt register över verksamheter med tillstånd.

Kirurgiska ingrepp och injektioner får endast utföras av särskilda yrkesgrupper

Utredningen föreslår att kroppsbehandlingar som innefattar kirurgiska ingrepp endast får utföras av legitimerad läkare eller legitimerad tandläkare inom respektive kompetensområde. Kroppsbehandlingar som innefattar injektioner direkt under huden (subkutana) eller djupare får endast utföras av legitimerad läkare,

legitimerad tandläkare, legitimerad sjuksköterska eller legitimerad tandhygienist inom respektive kompetensområde. Med begreppet "inom respektive kompetensområde" avses det område inom vilket den legitimerade kan förväntas ha utvecklat formell och reell kompetens.

Tillståndsplikt införs

Utredningen föreslår att verksamhet som omfattas av den nya lagen ska ha tillstånd. Det innebär att den, enligt miljöbalken, gällande anmälningsplikten för hygieniska tjänster som innefattar stickande eller skärande verksamhet upphör och ersätts av krav på tillstånd. Krav på tillstånd ska dessutom gälla sådana hygieniska verksamheter som i dag inte omfattas av någon anmälningsplikt men som bedöms vara förenade med en betydande hälsorisk, t.ex. laser- och IPL-behandlingar.

Ansökan om tillstånd ska göras till den kommunala nämnden i den kommun där verksamheten ska bedrivas. Tillståndet gäller som intyg för att verksamheten var godkänd vid den senaste tillsynen och det ska således inte uppfattas som att den är kontrollerad framåt i tiden.

Förslaget innebär vidare att verksamheter som erbjuder behandlingar inom regelverket för hälso- och sjukvården samt den nya lagen om kroppsbehandlingar, måste både anmäla sin verksamhet till IVO i enlighet med 2 kap. 1 § patientsäkerhetslagen och ansöka om tillstånd hos kommunen.

Tillsyn

Utredningen föreslår att kommunen blir ansvarig tillsynsmyndighet för all verksamhet som omfattas av lagen. Lagförslaget innebär att kommunernas tillsynsuppdrag därmed vidgas till att även omfatta tillsyn över verksamheter där legitimerad personal erbjuder kroppsbehandlingar med syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk. Utgångspunkten är att tillsynen ska vara en form av systemtillsyn i den betydelsen att kommunen kontrollerar att tillsynsobjektet klarar att kontrollera och styra sin verksamhet i enlighet med gällande regelverk.

Tillsynen innefattar däremot varken bedömningar av yrkes- eller kvalifikationskrav eller granskning av den teknik som används.

Kommunen ska meddela IVO om skäl finns i verksamhet med legitimerad personal, t.ex. brister i hygien eller avsaknad av föreskriven dokumentation. IVO ges även rätt att självständigt, efter anmälan eller på eget initiativ, tillsyna enskild legitimerad personal.

Nytt, nationellt register över verksamheter med tillstånd

Utredningen föreslår att IVO ska ha ansvar för ett nationellt register över verksamheter som har tillstånd att bedriva verksamhet enligt denna lag. Genom att registret ska vara tillgängligt nationellt kan konsumenten enkelt hitta information om verksamheten, t.ex. om den har tillstånd, för vilka behandlingar tillståndet gäller, vart verksamheten bedrivs och vem som är verksamhetsansvarig.

Förslag om en nationell, webbaserad informationstjänst för konsumenter

Det är av största vikt att konsumenten får bättre förutsättningar till saklig och oberoende information eftersom det handlar om tjänster som kan innebära en betydande hälsorisk. Mot bakgrund av att behandlingarna erbjuds på en växande kommersiell marknad bör det finansiella vinstintresset inte underskattas i sammanhanget. Ju mer medveten konsumenten är om de risker som kan vara förknippade med en påtänkt kroppsbehandling, desto bättre förutsättningar för konsumenten att göra väl avvägda val om vad hen vill utsätta kroppen och hälsan för.

Genom att vara en välinformerad konsument, stärker den enskilde också sitt eget skydd. Det är även i samhällets intresse att konsumenter av kroppsbehandlingar är välinformerade, eftersom eventuella komplikationer kan komma att belasta den offentliga hälso- och sjukvården. Informationstjänsten ska:

- främst anpassas till konsumenten,
- vara ett samarbete mellan berörda myndigheter för att kvalitets-säkra att informationen är saklig och oberoende,

- bidra till att informera om vilka rättigheter och skyldigheter som medföljer före, under och efter en genomförd kroppsbehandling för alla inblandade parter.

En webbaserad informationstjänst kan på ett ändamålsenligt sätt möta behovet av samlad, oberoende information. Ambitionen med informationstjänsten är att nå konsumenten före en behandling genomförs, men även efterköpsproblematik kommer att behöva hanteras. Informationstjänsten ska *inte* vara en klagomålsinstans för anmälan om klagomål eller tjänst som ska förmedla kontakter till eller rekommendera näringsidkares verksamhet som erbjuder kroppsbehandling.

Samarbete mellan myndigheter

För att konsumenten ska känna förtroende för informationen bör arbetet med informationstjänsten bygga på ett samarbete mellan relevanta myndigheter.

Konsumentverket föreslås bli huvudansvarig för informationstjänsten. Därutöver föreslås följande myndigheter samverka och ansvara för sina respektive kompetensområden: Socialstyrelsen, IVO, Folkhälsomyndigheten, Strålsäkerhetsmyndigheten, Läkemedelsverket, Kemikalieinspektionen och Allmänna reklamationsnämnden. Även Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bör ingå i denna sammansättning till följd av kommunernas tillsynsansvar för hygieniska verksamheter som erbjuder kroppsbehandlingar.

Övriga förslag

Utredningens uppdrag omfattar även att bedöma om det behövs en särskild åldersgräns för kroppsbehandlingar med en betydande hälsorisk och om det ska införas krav på näringsidkare om en obligatorisk försäkring.

Ingen generell åldersgräns för att genomgå kroppsbehandling som syftar till att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk

Utredningen föreslår ingen generell åldersgräns eftersom vi bedömer att det skydd som redan finns i föräldrabalken (1949:381), socialtjänstlagen (2001:453) samt Förenta nationernas (FN) konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) är ett tillräckligt samhällsskydd för barn under 18 år som vill genomgå en kroppsbehandling med syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk. Utredningen rekommenderar dock att utvecklingen följs och att lämplig myndighet närmare bedömer dels vilka kroppsbehandlingar som på grund av medicinska hälsorisker eller av kulturella skäl kan bedömas behöva särskilda krav på eller rekommendationer om åldersgräns, dels om några undantag ska göras.

En kroppsbehandling är en konsumenttjänst och en personlig angelägenhet och ur ett konsumentperspektiv är frågan om huruvida barn under 18 år får göra en kroppsbehandling eller inte främst en fråga mellan vårdnadshavaren och barnet.

Om en generell åldersgräns på 18 år skulle införas för kroppsbehandlingar skulle det bland annat innebära att barn som har besvärande hårväxt på kroppen, barn med utstående öron eller misspdydande ärr eller barn med svår acne inte skulle kunna göra dessa behandlingar före 18 års ålder.

Inget krav på obligatorisk försäkring för näringsidkaren

Utredningen föreslår inte någon försäkringslösning för personskador i samband med en kroppsbehandling i syfte att förändra utseendet och som kan innebära en betydande hälsorisk. En kroppsbehandling är en konsumenttjänst som erbjuds enligt olika villkor och förutsättningar på en kommersiell marknad. Det är konsumentens ansvar att informera sig om vilket försäkringsskydd som finns för given behandling och komplettera sitt försäkringsskydd därefter.

Utredningens bedömning är att det är svårt att ställa krav på att näringsidkaren ska teckna en försäkring. Skälet för detta är att flera olika verksamheter bedöms av försäkringsbolagen utgöra högriskverksamheter och premien skulle därmed bli för hög för att vara intressant för försäkringstagaren.